

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทุก ๆ องค์การ ทั้งในระดับ โลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับสังคม ระดับกลุ่มและระดับบุคคล ต้องเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ผลของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลทั้งทางบวก และทางลบ ที่ผ่านมามีประเทศไทยได้เผชิญกับสภาวะวิกฤติเศรษฐกิจการเมืองอย่างรุนแรง และยังมีผลกระทบต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน ซึ่งได้สร้างความหายนะให้กับองค์การหลายแห่งไม่เว้นแม้กระทั่งองค์การที่ประสบความสำเร็จมาในอดีต แต่ในขณะเดียวกันก็ได้สร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้กับหลายองค์การเช่นกัน การอยู่รอดและการเปลี่ยนแปลงเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยตรง หากมองถึงการบริหารงานระดับองค์การทั้งภาครัฐและภาคเอกชนแล้ว ทุกระดับมีความจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ตนเอง หรือต้องเปรียบเทียบกับคู่แข่งของตน ทั้งในด้านจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค และปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับผลกระทบจากสภาวะแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ รอบด้าน การสร้างความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวควรมีใช้เรื่องที่ย่าง หากแต่ยังยึดแนวทางด้านการจัดการ (Management) แบบเดิม การบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Management) เป็นหลัก เนื่องจากคนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเหนือทรัพยากรอื่นใด คนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการ และสามารถสร้างความเติบโตให้กับหน่วยงานได้ องค์การใด ๆ ที่สามารถนำพาตัวเองไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งทำให้สมาชิกในองค์การร่วมแรงร่วมใจกันทำงานอย่างเต็มที่ และมีการประสานงานกันอย่างดีในองค์การได้นั้น ย่อมแสดงว่าผู้นำองค์การมีพฤติกรรมแห่งความเป็นภาวะผู้นำ (Leadership) สูง (รัตติกิรณ จงวิศาล. 2551 : 3)

ผู้นำในอนาคตจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเข้าใจรอบรู้ถึงการบริหารองค์การรูปแบบใหม่ (New Organization Management) มีความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงสร้างภาวะผู้นำเพื่อพัฒนาตนเองและผู้ใต้บังคับบัญชา นำองค์การของตนไปสู่การเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ให้สามารถก้าวทันกระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์ และเพื่อการเตรียมความพร้อมรองรับ

การเกิดขึ้นของกลุ่มประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในห้วงเวลานี้ โดยยึดหลักแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ที่เป็นการแสดงถึงพฤติกรรมของมนุษย์ ที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยการฝึกฝนอบรม การเรียนรู้ ทั้งตัวผู้นำ ตลอดจนผู้ตาม เพื่อการปรับประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับปัจจัยแวดล้อมและสภาวะการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลก

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นหน่วยงานบริหารท้องถิ่นซึ่งรัฐให้ความเป็นอิสระ โดยใช้หลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ให้ประสบความสำเร็จบรรลุประสิทธิผล สร้างความรุ่งเรืองเติบโตให้กับท้องถิ่น มีภาพลักษณ์ที่ดีได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากสาธารณะ สามารถตอบสนองความคาดหวังและความต้องการของประชาชนและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้เสีย ย่อมไม่ใช่เรื่องง่ายและไม่สามารถทำได้ด้วยการมีผู้บริหารที่ขาดซึ่งภาวะผู้นำ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันจึงมีความต้องการผู้นำที่มีความสามารถ พร้อมรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อสามารถรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงของทิศทางการพัฒนาสังคม พันธกิจใหม่ และความไม่แน่นอนของสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเท่านั้นที่จะผลักดันและสร้างสิ่งเหล่านี้ขึ้นมาได้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2550)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นพฤติกรรมสำคัญที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นศรัทธาของบุคลากรในองค์กรนั้น ในการร่วมมือร่วมใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายมีภาพลักษณ์ที่ดี ซึ่งการที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมได้นั้น ต้องอาศัยการมีภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือจากผู้ตามส่งผลให้งานที่ออกมามีประสิทธิภาพได้ ผู้นำหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องตระหนักถึงความต้องการของผู้ตาม รวมทั้งมีความสามารถค้นหาแรงจูงใจ พัฒนาตนเองและผู้ตามไปพร้อม ๆ กัน โดยยึดหลักแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นภาวะผู้นำแนวใหม่ที่มุ่งยกระดับความต้องการ ความเชื่อ เจตคติ และคุณธรรมของผู้ตามให้สูงขึ้น เพื่อให้การพัฒนาเปลี่ยนแปลงองค์การบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การแสดงออกถึงบทบาทและพฤติกรรมอันเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ตามได้เห็นถึงการนำไปสู่วิสัยทัศน์ที่ตนวางไว้

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ถือว่าเป็นผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในเขตพื้นที่แต่ละตำบล เป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์การเพื่อนำองค์การสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกัน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีความสามารถนำการเปลี่ยนแปลงองค์การ โดยการสร้างวิสัยทัศน์กลยุทธ์ พันธกิจใหม่และวัฒนธรรมขององค์กร พร้อมกับการส่งเสริมให้เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อให้ได้ผลงาน ผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ตามมองการทำงานได้มากกว่าคำว่าหน้าที่ การสร้างความเข้าใจและความรู้สึกร่วมของผู้ตามอีกทั้งการพยายามทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำมีความหมายเชิงคุณค่า ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่ผู้นำสามารถฝึกฝนและ เรียนรู้ได้ อันจะเกิดเป็นผลลัพธ์ที่ได้มาซึ่งความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) ของงาน นำไปสู่การพัฒนาองค์การและท้องถิ่นของตนให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของบุคคลากร
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของบุคคลากร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลที่สังกัด
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ใน ระดับปานกลาง

2. บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลที่สังกัด มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาการวิจัย คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและพนักงานส่วนตำบล จำนวน 670 คน (สำนักงานท้องถิ่นอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม, 2557)

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตามข้อ 3.1 จำนวน 251 คน ได้มาโดยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 727)

4. ขอบเขตด้านตัวแปร

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น

4.1.1 เพศ

4.1.2 ระดับการศึกษา

4.1.3 ตำแหน่ง

4.1.4 องค์การบริหารส่วนตำบลที่สังกัด

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นการศึกษาผู้นำแนวใหม่ตามแนวคิดของ Bass and Avolio (1994 : 3-4) มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ

4.2.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

4.2.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

4.2.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา

4.2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2557 ถึง เดือนมิถุนายน 2558

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงบทบาทร่วมกันของผู้นำและผู้ร่วมงาน โดยผู้นำแสดงให้เห็นถึงการทำงานที่เป็นกระบวนการอย่างมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น พยายามทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม จูงใจให้ผู้ร่วมงานมองไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มหรือสังคม ในการวิจัยครั้งนี้ให้หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน ได้แก่

ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง พฤติกรรมที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แสดงออกด้วยแบบอย่างการทำงานที่ดีที่เข้มแข็ง ทำให้ผู้ร่วมงานยอมรับลอกเลียนแบบพฤติกรรม เกิดความเชื่อมั่นศรัทธา ไว้วางใจในความสามารถของผู้นำและมีความยินดีจะทุ่มเทปฏิบัติงาน โดยผู้นำจะมีการประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เน้นความสำคัญในเรื่องค่านิยมความเชื่อ การมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความเชื่อมั่นที่จะเอาชนะปัญหาอุปสรรค ตลอดจนการมองเห็นคุณค่าในตนเอง ทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม ผู้นำจึงสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์และสร้างความเข้าใจต่อเป้าหมายของพันธกิจไปยังผู้ร่วมงานได้

ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึงพฤติกรรมที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แสดงให้เห็นถึงการทำงานที่เป็นกระบวนการ มีการสื่อสารให้ทราบถึงความคาดหวังที่สูงของผู้นำที่มีต่อผู้ร่วมงาน ด้วยการสร้างแรงบันดาลใจให้ยึดมั่นและร่วมสานฝันต่อวิสัยทัศน์ขององค์กร การทำให้ผู้ร่วมงานมีแรงจูงใจภายในไม่เห็นแก่ประโยชน์เฉพาะตน มุ่งเน้นการสร้างเจตคติที่ดี การคิดในเชิงบวก จึงถือได้ว่าเป็นผู้ส่งเสริมน้ำใจแห่งการทำงานเป็นทีม สามารถจูงใจให้ผู้ร่วมงานทำงานบรรลุเกินเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยสร้างจิตสำนึกของผู้ร่วมงานให้เห็นถึงความสำคัญว่าเป้าหมายและผลงานนั้น จำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงจะทำให้องค์การเจริญก้าวหน้าประสบผลสำเร็จได้

ด้านการกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง พฤติกรรมที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แสดงออกด้วยการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเห็นถึงวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา มีการพิจารณาวิธีการทำงานแบบเก่า ผู้นำจะสร้างความรู้สึก ทำทนายในการทำงาน การส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นมองปัญหาในแง่มุมต่าง ๆ มีการวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้เหตุผลและข้อมูลหลักฐานร่วมกัน รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมเรียนรู้และจัดฝึกอบรม ตลอดจนการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีความกระตือรือร้นเพื่อเป้าหมายขององค์กร

ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง พฤติกรรมที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดี ด้วยการเอาใจใส่รับรู้อุปสรรคความต้องการของผู้ร่วมงาน มีการวิเคราะห์ความสามารถและดูแลติดตามการปฏิบัติงานเป็นรายบุคคล ผู้นำจะแสดงบทบาทเป็นครู พี่เลี้ยง และที่ปรึกษาให้คำแนะนำส่งเสริมผู้ร่วมงานพัฒนาตนเอง เพิ่มการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยเหลือสนับสนุนความก้าวหน้าในงานสู่ระดับที่สูงขึ้น ผู้นำจะมีเทคนิคในการมอบหมายงาน กระจายอำนาจการทำงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล รวมทั้งสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในทีม และการให้ความช่วยเหลือสนใจเรื่องทุกข์สุขอยู่เสมอ จึงทำให้ผู้ตามเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีความสำคัญ

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นประเภทหนึ่งที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาพตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 17 แห่ง และให้ใช้คำย่อว่า อบต.

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง ผู้บริหารสูงสุดที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในพื้นที่ตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552

บุคลากร หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับบรรจุและแต่งตั้งให้รับราชการในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีตำแหน่งและได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนในองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง บุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน องค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 2 หมู่บ้าน ๆ ละ 3 คน ถ้ามี 1 หมู่บ้านให้มีสมาชิก 6 คน มีอายุคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อสนเทศที่ได้จากการวิจัย สามารถใช้เป็นข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ต่อไป